

7.4.2016

YM 7/063/2016

Metsähallitus

Viite
Hänvisning Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien tilinpäätös ja toimintakertomus 2015

Asia
Ärende YMPÄRISTÖMINISTERIÖN TILINPÄÄTÖSKANNANOTTO METSÄHALLITUKSEN JULKISTEN HALLINTOTEHTÄVIEN VUODEN 2015 TILINPÄÄTÖKSESTÄ

Ympäristöministeriö esittää talousarvioasetuksen (1243/1992) 66 i §:n (muutettu 254/2004) mukaisena kannanottona Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien vuoden 2015 toiminnan osalta seuraavaa.

1. Yhteenveto vuodelle 2015 asetettujen tavoitteiden toteutumisesta

Yhteiskunnallista vaikuttavuutta kuvaavat tavoitteet

Lajien ja luontotyyppien suojelutaso paranee

Tavoitteen mukaisesti uhanalaisten ja luontodirektiivin lajien ja luontotyyppien sekä lintudirektiivin lajien suojelutasoa on parannettu täydentämällä tietopohjaa ja kohdentamalla suojelutoimet mahdollisimman tehokkaasti. Luontopalvelujen toimesta elinympäristöjen ennallistaminen ja luonnonhoito on kohdennettu pääasiassa sinne, missä samanaikaisesti voitiin edistää sekä lajien että luontotyyppien suojelun tavoitteita. LIFE-hankkeilla ja niiden mukaisella resurssoinnilla on keskeinen merkitys suojelutoimenpiteissä.

Natura-maaluontotyypeistä on valittu tarkan harkinnan jälkeen 23 sellaista luontotyyppiä, joiden tilan edistämiseen erityisesti panostetaan tulevina vuosina ja tilan edistymistä ja työn tuloksellisuutta voidaan seurata vaikuttavuusindeksin avulla. VELMU-ohjelman täydentäviä inventointeja tehtiin ympäristöministeriön erityisrahoituksella kaikilla rannikkoalueilla Saaristomerta lukuun ottamatta.

Natura 2000- ja luonnonsuojelualueverkoston tila paranee

Luontopalvelut on osallistunut ympäristöministeriön johdolla tapahtuvaan luonnonsuojelualueiden perustamisprosessiin. Vuoden 2015 aikana on valmisteltu Pohjois-Pohjanmaan maakunnan eteläosien ja Itä-Lapin luonnonsuojelualueiden perustamista asetuksella. Perustettavat alueet, jotka kattavat noin 220 000 hehtaaria, pääosin täydentävät suojelualueverkostoa.

Suojelualueiden hoidon ja käytön suunnittelu on edennyt. Natura-alueiden tilan arvioinnit (NATA-arvioinnit) ovat keskeisessä roolissa luonnonsuojelualueiden tilan arvioinnissa. Tilan arviointia tehdään myös hoito- ja käyttösuunnitelmien laatimisen ja seurannan yhteydessä. Luonnonsuojelualueiden hoitoa on edelleen jatkettu ja sekin on vahvasti kytköksissä EU:n hyväksymiin LIFE-hankkeisiin.

Kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden arvot säilyvät ja tila paranee

Valtion kiinteistöstrategian (2010) ja valtioneuvoston hyväksymän kulttuuriympäristöstrategian (2014) periaatteiden mukaisesti Metsähallitus/luontopalvelut pyrkii vastuulliseen ja suunnitelmalliseen omistajuuteen. Luontopalvelujen hallinnassa on merkittävä osa valtion kiinteistöstrategian tarkoittamia arvokohteita. Kulttuurihistoriallisen varallisuuden hoidolle laadittiin laatuavoitteet vuoteen 2020. Kunnostuksia toteutetaan tavoitteena saada mainitut arvokkaat kohteet hyvään tai vähintään tyydyttävään kuntoon vuoteen 2020 mennessä.

Luonnossa virkistäytyminen luo hyvinvointia ja luonnon arvostusta, jota tuetaan aktiivisella viestinnällä

Kansallispuistojen käyntimäärät kasvoivat vuonna 2015 15 % verrattuna edellisvuoteen. Kävijöiden rahankäytön kokonaistulo- ja työllisyysvaikutukset olivat yhteensä 141 milj. euroa, jossa kasvua 12,5 % vuoteen 2014 ja 1400 henkilötyövuotta. Eniten rahaa paikallistalouteen tuli tunnetuilla matkailualueilla sijaitsevien kansallispuistojen kävijöiltä, jotka käyttivät monipuolisesti alueella olevia palveluja.

Luontoon.fi ja Retkikartta.fi –verkkopalvelujen uudistaminen lisäsi palvelujen suosiota. Mobiilikäyttöön tehdyt parannukset madalsivat luontoon lähtemisen kynnystä. Mediaviestinnässä korostettiin luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksia.

Tuotokset ja laadunhallinta

Taulukko 1. Ympäristöministeriön ja Metsähallituksen välisen tulossopimuksen mukaiset suoritteet ja julkishyödykkeet ja niiden toteutuminen

Tuotokset ja niiden kehitys	2015 toteutuma	2015 tavoite	2014 toteutuma	2013 toteutuma
Lajien ja luontotyyppien suojelutaso paranee				
Ennallistaminen ja hoito, ha (TAE-tavoite)	5 670	5 560	6 250	6 647
Lajiesiintymätarkastukset (kpl)	2 755	1 800	1 800	
Kiireellisesti suojeltavien, erityisesti suojeltavien ja direktiivilajien esiintymätarkastukset (TAE tavoite)	936	250	141	
Natura 2000- ja luonnonsuojelualueverkoston tila paranee				
NATA-arvioitujen Natura-alueiden lukumäärä/vuosi	42	40	30	37
Kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden arvot säilyvät ja tila paranee				
Hoitoluokitusten mukaisten suunnitelmien määrä	24			
Luonnossa virkistäytyminen luo hyvinvointia ja luonnon arvostusta, jota tuetaan aktiivisella viestinnällä				
Käyntimäärä: kansallispuistot, valtion retkeilyalueet, luontokeskukset	3 942 700	3 745 000	3 649 300	3 642 600
Luontoon.fi, Eräluvut.fi, Suurpedot.fi -käyttäjät	1 986 001	1 550 000	1 551 047	1 511 734
Retkikartta.fi -käyttäjät	3 196 033	1 900 000	1 876 520	1 648 422

Palvelukyvyn ja laadun osalta ympäristöministeriön ja Metsähallituksen välisen strategisen tulossopimuksen mukaisesti on mittaristoa kehitetty siten, että se olisi otettavissa käyttöön vuoden 2016 alusta.

Taulukko 2. Palvelukykyä ja laatua kuvaavat mittarit vuoden 2015 osalta

Palvelukyky ja laatu	2015 toteutuma	2015 tavoite	2014 toteutuma	2013 toteutuma
Luonnossa virkistäytyminen luo hyvinvointia ja luonnon arvostusta, jota tuetaan aktiivisella viestinnällä				
Luontokeskusten, maastopalveluiden ja lupa-asiakkaiden asiakastyytyväisyys (asteikko 1-5)	4,09	4,05	4,04	4,04

Toiminnallinen tehokkuus

Metsähallituksen luontopalvelujen kokonaismenot olivat vuonna 2015 yhteensä 59,6 milj. euroa. Se oli vajaa 10 % vähemmän kuin vuonna 2014. Erityisesti EU:n hankerahoitus oli aiempaa selvästi alemmalla tasolla, mikä johtui ennen kaikkea EU-rahoituksen ohjelmakausien vaihtumisesta. Rahoituksen väheneminen on vaatinut tiukkaa menokuria ja toiminnan sopeuttamista käytettävissä oleviin resursseihin.

Metsähallitus on mitannut kokonaistuottavuuttaan tilastokeskuksen kehittämällä kokonaistuottavuusindeksillä vuodesta 2006 lähtien. Kokonaistuottavuusindeksi oli 102,83 eli kokonaistuottavuus nousi. Siihen vaikutti erityisesti mittaukseen käytettyjen tuotosten toteutumisen kustannusten aleneminen.

Henkilöstövoimavarojen hallinta

Luontopalveluissa tehtiin vuonna 2015 yhteensä 520 henkilötyövuotta, mikä oli yli 100 htv:tä vähemmän kuin edellisenä vuonna. Väheneminen kohdistui lähes kokonaan määräaikaiseen henkilöstöön. Se johtui erityisesti nuorisotyöllistämiseen kohdennettujen erillismäärärahojen vähenemisestä ja hanketoiminnan pienenemisestä EU-rahoituskausien taitekohdassa. Luontopalvelujen vakinaisen henkilöstön määrä kääntyi laskuun pitkän kasvuvaiheen jälkeen. Vuoden lopussa vakinaisia oli 404 (edellisenä vuonna 415).

2. Arvio tuloksellisuudesta ja sen kehityksestä sekä asetettujen tulostavoitteiden toteutumisesta

Ympäristöministeriön käsityksen mukaan Metsähallituksen luontopalvelut -yksikkö on saavuttanut hyvin sille vuonna 2015 asetetut tavoitteet. Eduskunnan asettamissa vaikuttavuustavoitteissa on kaikilta osin edetty. Ympäristöministeriön, maa- ja metsätalousministeriön ja Metsähallituksen kolmikantaperiaatteella tehdyllä strategisella tulosopimuksella on pyritty toiminnan tavoitteita ja laadullista tasoa linjaamaan pidemmällä aikavälillä. Luontopalvelut on kehittänyt omaa toimintaansa tulosopimuksen mukaisesti. Vuoden 2015 aikana on strategisten tavoitteiden mittareita työstetty siten, että ne ovat kattavasti käytettävissä vuodesta 2016 lähtien.

Lajien ja luontotyyppien osalta on keskitytty uhanalaisuuden kannalta kiireisimpiin kohteisiin siten, että toiminta olisi mahdollisimman tehokasta. Tulokset ovat olleet rohkaisevia, muun muassa luontopalvelujen vastuulajeihin kuuluvien, aiemmin äärimmäisen uhanalaisen saimaannorpan ja erittäin uhanalaisen valkoselkätikan uhanalaisuusluokkia on voitu alentaa 2015, mikä on vaatinut pitkäjänteisen lajisuojelutyön yhteistyössä muun ympäristöhallinnon kanssa. Ennallistamisen ja luonnonhoidon painopisteenä ovat olleet uhanalaisimmat elinympäristöt kuten perinnebiotoopit, joiden hoitamiseksi uusittiin lähes 200 laidunsopimusta viljelijöiden kanssa.

Luonnonsuojelualueiden ja Natura 2000 –alueiden tilan osalta esitetyt tavoitteet on saavutettu. Metsähallitus on osallistunut luonnonsuojelualueiden säädösprojektiin uusien alueiden perustamiseksi.

Hoidon ja käytön suunnittelua ja Natura-alueiden tila-arvioiteja on jatkettu. Työlle saadaan uudet määrälliset tavoitetasot, kun Natura 2000 –alueiden suunnittelutarpeet määritellään ELY:jen johdolla tehtävässä yhteisessä yleissuunnitteluprosessissa vuonna 2016.

Kulttuurihistoriallisten arvokkaiden kohteiden kuntoa on luontopalvelujen toimesta pyritty ohjelmallisesti parantamaan ja työhön on saatu kohteiden hallinnansiirtoon yhdistettyä erillisrahoitusta. Osa kohteista on ollut Metsähallitukselle siirron yhteydessä oletettua huonommassa kunnossa ja yleisövierailua kohteille on jouduttu rajoittamaan turvallisuussyistä. Vuoteen 2020 mennessä strategisesti merkittävät kohteet on kuitenkin tarkoitus saada hyvään tai vähintään tyydyttävään kuntoon.

Luonnon virkistyskäytön ja luontomatkailun edellytysten lisäämisen osalta on saavutettu uudet kävijäennätykset sekä kansallispuistokäyntien että verkkopalvelujen käytössä samalla kun asiakastytyväisyys on mitatuissa kohteissa säilynyt hyvällä tasolla. Kävijöiden rahankäytön kokonaistulo- ja työllisyysvaikutukset kasvoivat.

Uusien kansallispuistojen toiminnan vakiinnuttaminen ja erityisesti tietyissä saarikohteissa kuten Örön linnakesaarella, Vallisaarella ja Kuninkaansaarella tehdyillä kunnostustöillä on parannettu alueiden luontomatkailun edellytyksiä ja viestinnällä on herätetty kansalaisten kiinnostus alueisiin. Viestinnässä on ylipäättään onnistuttu herättämään kiinnostus luonnossa liikkumisen myönteisiin hyönteisiin.

Kaikki määrälliset tuotos- ja suoritettavuus tavoitteet on saavutettu ja osin ylitetty.

Kokonaistuottavuusindeksin mukaan tuottavuus kasvoi. Vuoden 2015 kokonaisrahoitus oli lähes 10 % alemmalla tasolla edelliseen vuoteen verrattuna johtuen erityisesti EU:n hankerahoituksen vähenemisestä rahoituskausien vaihtuessa. Rahoituksen väheneminen ja toisaalta omarahoituksen turvaaminen hanketoimintaan pakotti luontopalvelut sopeuttamaan toimintaansa ja kehittämään menetelytapojaan. Tavoitteiden saavuttamisen puolesta sopeuttamisessa on onnistuttu hyvin.

3. Tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ohjauksen ja tulosvastuun kannalta sekä ministeriön kanta kehittämistarpeista

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien tilinpäätös ja toimintakertomus on huolellisesti laadittu ja niiden perusteella muodostuu kattava kokonaiskuva luontopalvelujen toiminnasta vuonna 2015. Tietoja voidaan pitää oikeina ja luotettavina. Toimintakertomus antaa hyvän kuvan luontopalvelut - yksikön toiminnallisesta kokonaisuudesta.

4. Toimenpiteet, joihin viraston on tarpeen ryhtyä tuloksellisuuden parantamiseksi

Uusi Metsähallitus-laki on juuri hyväksytty eduskunnassa. Laki tuo isoja muutoksia Metsähallituksen rakenteeseen kaikkiaan, mutta julkisten hallintotehtävien kokonaisuus ja asema erillisenä ja itsenäisenä yksikkönä säilyy. Ympäristöministeriö tulosoittaa julkisia hallintotehtäviä oman toimialansa osalta samaan tapaan kuin on tehnyt tähänkin asti. Ympäristöministeriö esittää, että luontopalvelut - yksikkö osallistuu aktiivisesti oman toimintansa osalta Metsähallituksen kehittämiseen.

Uusi suojelualuetietojärjestelmä parantaa tuloksellisuutta koko ympäristöhallinnossa. Sen ylläpitoon, kehittämiseen ja käyttäjien koulutukseen sekä sitouttamiseen tulee luontopalvelujen panostaa hyvässä yhteistyössä muun ympäristöhallinnon kanssa.

Strategisten tavoitteiden edistäminen sekä tuloksellisuuden säilyttäminen ja parantaminen edellyttää myös jatkuvaa panostamista erityisesti EU-hankerahoituksen ja muiden ulkopuolisten rahoitusmahdollisuuksien tunnistamiseen ja laadukkaisiin hankehakuihin.

5. Ministeriön toimenpiteet tuloksellisuuden parantamiseksi

Uuden lain toimeenpanemiseksi yhtenäisellä tavalla tulee maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön tehdä tiivistä yhteistyötä ja löytää yhteiset tulkinnat lain soveltamiseen. Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien riippumattomuus ja rahoituksen erillisuus liiketoiminnoista on keskeinen asia, jota ympäristöministeriö omilla kannanotoissaan kunnioittaa.

Ministeriöiden välillä valmistellaan myös Metsähallitukseen kohdistettavien omistajapoliittisten linjauksien uudistamista. Uudistamistyössä voidaan pohtia myös uuden Metsähallituksen toimintaa kokonaisuutena ja kehittää sitä tarpeellisilta osiltaan. Ympäristöministeriö suhtautuu MH:n kehittämiseen myönteisesti, mutta painottaa JHT:n riippumattomuutta ja erityisasemaa.

Kansliapäällikkö

Hannele Pokka

Ylimetsänhoitaja

Pirkko Isoviita

TIEDOKSI

Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori

